

діяльності Г. Левицької. Восени вона оголошує і проводить три тематичні концерти з творів Л. Бетховена. Водночас піаністка активно працює над самовдосконаленням, зав'язує нові творчі знайомства, зокрема товаришує з Марією Грінберг, намагається брати активну участь у концертах, зокрема разом із С. Крушельницькою, В. Барвінським, виконує концертну програму з творів Й. С. Баха тощо.

Викладаючи у ВМШЛ, Г. Левицька часто проводила тематичні та монографічні концерти свого класу. Серед кращих учнів педагога слід згадати Марту Кравців-Барабаш – провідного діяча українського музичного життя в Канаді, Олега Криштальського – Народного артиста України, професора кафедри фортепіано Львівської державної музичної академії; викладача Івано-Франківського музичного училища – Юрія Новодворського, викладача Львівської консерваторії – Оксану Кузьмович Шпот [2, с.58-59].

На тему педалізації вона виступала на міжвузівських семінарах і конференціях в Львівській, Ленінградській та Київській консерваторіях. Усі доповіді ілюструвала особистим виконанням, підтверджуючи власні твердження високомайстерною інтерпретацією. Погляди професора про значення педалізації були зібрані в незавершеній докторській дисертації «Основні принципи педалізації» [5, с.44]. У 1997 році праця була видана під назвою «Основи сучасної педалізації» [6].

Отже, підсумовуючи, можемо стверджувати, що Галина Левицька – унікальна творча особистість, піаніст-новатор, педагог, відповідальна і сильна духом жінка. Її заслугою є те, що вона першою почала виконувати сольні концертні програми (речиталі), пропагувала фортепіанну творчість українських композиторів, часто виступала з прем'єрою творів. Була учасницею гуртка ЗУМО, першим концертом якого був виступ Г. Левицької. Упродовж концертної діяльності Г. Левицької відбулося 5 фортепіанних концертів тематичного циклу; близько 20 прем'єр творів великих форм українських композиторів. Вона знаменувала новий для Львівської фортепіанної школи тип виконання – інтелектуальний. Приділяла увагу більш узагальненим стильовим особливостям музики. Завдяки творчій, талановитій і неординарній постаті Галині Левицькій, українське фортепіанне виконавство середини ХХ століття рівнялось на світові орієнтири. Г. Левицька, як дружина Івана Крушельницького, стала достойною представницею славетної творчої родини, яка увійшла в історію України, розділила її трагічну долю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галина Левицька / редактор-упорядник Т. П. Воробкевич. – Львів, 2012. – 99 с.
2. Дітчук О. До історії фортепіанної педагогіки / О. Дітчук. – Musica Humana. – 2005. – №2. – С. 53-59
3. Кашкадамова Н. Василь Барвінський про фортепіанне виконавство / Н. Кашкадамова // Василь Барвінський в контексті європейської музичної культури. Статті та матеріали / Редактор-упорядник О. Смоляк – Тернопіль: Астон, 2003. – 192 с.
4. Кашкадамова Н. Фортепіанне мистецтво у Львові / Н. Кашкадамова. – Тернопіль: СМП «Астон», 2001. – 400 с.
5. Криштальський О. Спогади / Олег Криштальський. – Львів 2010. – 104 с., фото
6. Левицька Г. Основи сучасної педалізації / Г. Левицька. – Львів. – 1997. – 82 с.

Мельничук Л.

Науковий керівник – доц. Водяний Б.О

ЗАВДАННЯ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ТЕХНОЛОГІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розвиток культурно-освітньої галузі постійно потребує оновлення науково-методичного забезпечення, появи нових концепцій, технологій, які могли б ефективно впливати на організацію навчально-виховного процесу у загальноосвітніх школах та інших спеціалізованих художньо-естетичних навчальних закладах.

Сучасне національне буття вимагає побудови такої системи освіти, яка готувала б не просто високоосвічених, а й висококультурних громадян. Обсяг і глибина знань небагато важать без наявності у суб'єктів цих знань високої культури, духовних запитів та інтересів.

Особливого значення сьогодні набуває проблема художньо-естетичного виховання школярів в умовах технологізації педагогічної діяльності, оскільки естетичний розвиток дітей та молоді є не лише процесом набуття певних знань і вмінь, а, що набагато важливіше, виступає універсальним засобом формування цілісної творчої особистості.

Значний внесок у розробку теорії естетичного виховання зробили видатні вчені, естети і педагоги Ю. Борев, О. Буров, Л. Волович, І. Долецька, І. Зязюн, М. Каган, Є. Квятковський, Т. Кривошея, Л. Масол, В. Розумний, Н. Савранська, В. Сухомлинський, В. Шестакова, Т. Шульга та багато інших, які визначили основні поняття і проблеми, на які потрібно спиратися при побудові системи естетичного виховання.

Метою статті є окреслити завдання, які стоять перед художньо-естетичною галуззю в сучасних умовах технологізації педагогічної діяльності.

Кінець ХХ- поч. ХХІ ст. активізує процес естетичного виховання, що потребує принципово іншого підходу, враховуючи, передусім, зміну освітньої парадигми, що відбулася на рівні тотальної модернізації і технологізації життя.

Технологічна орієнтація, що відверто переважає у сучасному соціокультурному просторі, абсолютно природна (наслідки відеореволюції, розвиток комп'ютерної графіки, феномен «віртуальної реальності»), але її гіпертрофування породжує небезпеку духовно-естетичного вакууму.

Сучасний підхід до диференціації різних педагогічних технологій характеризується як специфічне регулювання навчально-виховних проблем та міжособистісних відносин усіх суб'єктів освітньої сфери. При цьому всі методи діяльності, як традиційні, так і новаторські, певні підходи і принципи технологізуються і можуть бути однаково використані різними вчителями, вихователями для досягнення педагогічного результату – засвоєння програмного матеріалу, оволодіння конкретними навиками, компетенціями тощо. Загалом такий підхід знаходить належне теоретичне обґрунтування у працях багатьох науковців і підтримку з боку управлінських установ, які вважають, що «людина, яка опанувала творчими технологіями пізнання, не тільки творить нове навколо себе, а й творить саму себе» [4, 12].

Дещо по-іншому виглядають підходи до розгляду проблеми технологізації з позицій мистецької освіти і художньо-естетичного виховання дітей та молоді, оскільки головна суперечність, яка виникає у цьому випадку, лежить у площині збереження або втрати самобутніх мистецьких якостей і ознак у процесі алгоритмізації творчої діяльності.

Технологізація і процес художньо-естетичного виховання це складна багатоаспектна проблема, яка стоїть перед сучасною педагогічною наукою і мистецькою практикою. Всі питання, пов'язані з даною проблемою, потребують нових наукових досліджень, пошуку ефективних відповідей і шляхів вирішення.

І.Зязюн наголошує на тому, що «сучасна школа слабо виконує одне із головних завдань – передачу учням досвіду ціннісно-естетичного відношення до дійсності. Ця ситуація призводить до зниження, примітивізації і нівелювання рівня якості й культурних орієнтацій школярів. Згідно з Концепцією модернізації освіти в умовах значного розширення масштабів взаємодії, збереження соціокультурного простору, підвищення професіоналізму педагогічних кадрів пов'язане з реалізацією принципів взаємодії традицій і інновацій. Головне в цьому процесі – взаємовплив двох факторів: інноваційних освітніх технологій і розвитку естетичного досвіду та здібностей майбутнього і діючого вчителя» [2, 18].

«Кинувши нині виховний процес на самоплив, ми явно програємо перед стихією масової свідомості споживацького суспільства, що відмовилося фактично від моральних принципів на користь матеріальному достатку за будь-яку ціну. Наша молодь, втрачаючи індивідуальність, поповнює натовп, що вимагає «хліба і видовищ» [6, 206].

У наш час, коли традиційний досвід взаємодії загальноосвітніх шкіл та закладів культури і мистецтв не спрацьовує, виникає необхідність трансформації культурно-естетичних цінностей в образ життя кожного навчального закладу. Позитивний результат формування естетичної культури школярів залежить від взаємодії народного, професійного, самодіяльного мистецтв. Це пов'язано з "архітектонікою" мистецтва, згідно з якою в його специфічних рисах приховується поступ до естетичного удосконалення особистості.

Особливість цієї єдності зумовлюється й тенденціями глобалізації. У сфері естетичної культури у зв'язку з цим виникають культурно-естетичні образи, ідеї транснаціональної освіти, регіонального і міжрегіонального співробітництва, розвитку інформаційних і комунікаційних технологій, віртуальних університетів. У перспективі мобілізації естетичних ресурсів людини можна відкрити нові можливості в освоєнні досвіду свого народу, всього людства. «Завдання культури – подолати протилежності розуму і світу, оскільки емпірична дійсність не завжди відповідає теоретичним науково-концептуальним вимірам. Необхідно прагнути до гармонії мислення і буття, створюючи світ як простір не просто розумних, а духовно-екзистенціальних основ» [3, 162].

Утвердження нових підходів до організації художньо-естетичного виховання підростаючого покоління громадян України й нормативне закріплення їх у Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах зумовлюють необхідність переосмислення сутності та змісту художньо-естетичної культури особистості як найважливішого результату художньо-виховної діяльності вітчизняних навчальних закладів усіх типів і рівнів акредитації.

Завдання художньо-естетичного виховання школярів регулюється цілим набором державних нормативних документів.

Стратегічні завдання, що постають перед сучасною освітою, актуалізують проблему естетичного виховання підростаючого покоління. У Національній державній комплексній програмі естетичного виховання зазначено, що одним із пріоритетних напрямів реформування системи освіти є естетичне виховання та різнобічний розвиток людини як найвищої цінності суспільства, формування її духовних смаків, ідеалів та розвитку художньо-творчих здібностей.

У програмі «Освіта» (XXI століття) зазначається, що система естетичного виховання повинна бути піддана значним перетворенням і орієнтуватися на розвиток естетичного досвіду особистості, який включає оволодіння цінностями й знаннями в мистецьких галузях.

Згідно з державними документами (Законом України "Про вищу освіту", Державним стандартом початкової загальної освіти, Державною програмою "Вчитель", Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті) у процесі навчання учні мають прилучитися до різних видів мистецтва, розмаїття його жанрів і стилів, вітчизняної та світової культури у контексті світових культуротворчих процесів. Вихідні концептуальні ідеї щодо підготовки освіченого, творчого фахівця, зорієнтованого на особистісний та професійний саморозвиток, визначені "Концепцією естетичного виховання молоді в умовах відродження української національної культури", Комплексною програмою пошуку навчання і виховання обдарованих дітей та молоді "Творча обдарованість". У Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті визначено основну мету освіти, спрямованої на естетичне виховання та всебічний розвиток людини як найвищої цінності суспільства, формування її духовних смаків, ідеалів та розвитку художньо-творчих здібностей.

На думку О. Отич, наступним важливим завданням сучасної школи стає створення інноваційної педагогічної інфраструктури, що охоплюватиме:

- естетику предметного середовища, в якому школярі зможуть реалізувати свої художньо-творчі здібності (естетика шкільного докільця – картинні галереї, мистецькі світлиці, художні майстерні; сучасний дизайн шкільних інтер'єрів тощо);

- естетику соціально-педагогічного середовища (естетика шкільного спілкування і життєтворчості;

- красу міжособистісних стосунків; панування педагогічного оптимізму й віри, що кожна дитина в душі митець.

Школа із специфічним соціально-культурним середовищем у нових суспільно-економічних умовах має бути відкритою до контактів із закладами культури і мистецтв (музеями, філармоніями, театрами тощо), до взаємодії з професійними та самодіяльними мистецькими колективами і відомими митцями, більш того – вона має стати ініціатором таких контактів [5, 50].

Основними завданнями педагогів усіх навчальних закладів щодо розвитку в учнівської молоді художньо-естетичної культури мають бути визначені:

- формування в них системи художньо-естетичних цінностей і розвиток художньо-естетичних потреб, забезпечення цілісності їхньої картини світу;

- гармонізація їхньої особистості;

- наповнення гуманістичним і культурологічним змістом їх базових знань;

- формування в них професійно значущих естетичних якостей і художніх здібностей;

- зростання рівня їхньої загальної культури;

- вироблення не споживацького, а активного творчого й естетичного ставлення до оточуючої дійсності, прагнення до творення прекрасного у своїй діяльності, виконання її на високому естетичному рівні. [5, 51 - 52].

При визначенні завдань художньо-естетичного виховання особистості необхідно орієнтуватися також на потужний ціннісний спектр засобів, якими є вартості етнокультури, зокрема система цінностей народної естетики. Фахівці в галузі мистецтвознавства й естетики трактують народну естетику як систему притаманних окремому етносу естетичних уподобань і детермінант діяльності, що виступає «наявним буттям» естетичного в світі, а етноси (на індивідуально-груповому рівні) являють собою суб'єкти естетичної діяльності, є носіями непересічної естетичної свідомості» [1, 13]. Загального визнання дістає положення про те, що виховання творчої особистості, яка зорієнтована на цінності етностетики, – це питання ментальності, етнічного складу особистості та стилю її мислення. Вчені-мистецтвознавці й фахівці в галузі мистецької освіти сходяться на тому, що загадка художнього сприймання на етностетичних засадах лежить у площині сприймання й розуміння системи національних символів. Очевидно, що система символів, архетипів кожного народу є своєрідним живильним ґрунтом, основою національного в мистецтві. Таким чином, здатність особистості трансформувати все багатство накопиченого нею досвіду приймати народну символіку в творчі задуми та художні образи є запорукою її самовияву на ниві народного мистецтва, а вміння інтерпретувати ці символи дозволяють кожній особистості реалізувати художнє спілкування на етностетичному рівні.

Таким чином, проаналізувавши і узагальнивши основні наукові положення, які викладені у педагогічних та мистецтвознавчих працях, приходимо до висновку, що сутнісними завданнями художньо-естетичного виховання особистості можна вважати такі:

- 1) формування засобами мистецтва, на засадах діалогу культур (між художньо-естетичною, загальною та професійною культурами; між особистісною культурою людини і мистецьким твором як явищем художньої культури; у процесі внутрішнього діалогу особистості із самою собою тощо);

- 2) формування індивідуального художньо-естетичного досвіду та художньо-естетичної активності особистості, а також рівня художньо-естетичної культури та художньо-естетичної спрямованості особи, яка має вплив на цю особистість;

- 3) формування власної емоційно-оцінної діяльності учня та здатності до рефлексивного мислення під час сприйняття творів мистецтва, у ході якого учень, з одного боку, ідентифікує себе з героями та автором

твору, емпатійно переживає їхні стани, а з іншого – здійснює їх оцінку та оцінює себе самого крізь призму ідейного змісту цього твору та авторську оцінку його героїв;

4) розвиток усіх сфер особистості та їх гармонізація, яка поєднує в собі духовне багатство, моральну чистоту й фізичну досконалість;

5) базування виховного впливу на вартостях етнокультури, зокрема системи цінностей народної естетики.

Висновок. Завдання художньо-естетичного виховання особистості на сучасному етапі буде у великій мірі залежати від використання вчителями і вихователями у цьому процесі нових технологій навчання і виховання, від їх правильного добору і доречного впровадження у навчально-виховний процес. Тому технології естетичного виховання повинні бути, насамперед, спрямовані на свідомий, суспільно організований процес формування в особистості естетичного ставлення до дійсності й мистецтва.

Використання технологій естетичного виховання сприяли б цілеспрямованому формуванню творчої активної особистості. Лише необхідна педагогічна майстерність вчителя для ненав'язливого втілення технологій естетичного виховання у навчально-виховний процес навчального закладу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективи розвитку: збірник наукових праць / за ред. О. А. Дубасенюк, Н. Г. Сидорчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 560 с.
2. Зязюн І.А. Естетичні регулятиви педагогічної майстерності // Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективи розвитку: збірник наукових праць / за ред. О. А. Дубасенюк, Н. Г. Сидорчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С. 14 – 22.
3. Ільїн В. В. Національно-духовне в контексті раціонально-глобального // Людина і культура. – К.: Парапан, 2003.
4. Методологія соціально-економічного пізнання Арутюнов В. Х., Мішин В. М., Свінціцький В. М. Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2005. — 353 с.
5. Отич О.М. Сутність та складові художньо-естетичної культури особистості // Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективи розвитку: збірник наукових праць / за ред. О. А. Дубасенюк, Н. Г. Сидорчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – С.44 – 51.
6. Семчук С. Морально-духовне становлення особистості в контексті впливу комп'ютерних технологій // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Сер : Педагогіка. - 2014. - № 1. – С. 221- 225.

Дуда В.

Науковий керівник – доц. Дячок О. М.

ПЕЙЗАЖНИЙ ЖИВОПИС У ТВОРЧОСТІ СУЧАСНИХ ХУДОЖНИКІВ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

Анотація. У праці обґрунтовано проблематику, різновидність та стан пейзажного жанру живопису на території Тернопільщини. Визначено основні напрямки дослідження, що потребують нагального розгляду та систематизації. Досліджено творчість художників–пейзажистів міста Тернополя та його районів.

Ключові слова: пейзаж, художні техніки, художники Тернопільщини.

Пейзаж у творчості художників Тернопільщини є обширною темою для роздумів, а отже актуальною для розгляду, та поглиблення знань. Саме незліченність майстрів, що працюють в різних техніках зображення природи що оточує нас, провокує дізнатись більше про особливості кожного художника, його майстерність, та описати який вклад у мистецтво зробив кожен з них.

Метою статті є – ознайомлення якомога більшої кількості людей із сучасними пейзажистами Тернопільщини, для збагачення інформації про їх вклад у розвиток і становлення пейзажного жанру України.

Для досягнення поставленої мети слід вирішити наступні завдання:

- Описати твори митців, які зображували природу Тернопільщини;
- Показати етапи розвитку їх творчості та стилеві напрямки.

Однією з основних задач нашого суспільства та сучасної освіти є формування культури особистості. Актуальність цього завдання пов'язана з переглядом системи життєвих і художньо-естетичних цінностей. Формування культури підростаючого покоління неможливо без звернення до художніх цінностей, накопичених суспільством у процесі свого існування. Таким чином очевидна потреба вивчення основ історії мистецтв [1, 53-55].

А почнемо опис із провідного живописця Тернополя Михайла Піпана який є представником одеської школи мистецтва. Його можна назвати місцевим Ван Гогом. На його творах можна зустріти відомі кожному Тернополянину краєвиди, міські та паркові ландшафти, а вільний і сміливий мазок надає роботі домашнього спокою [2].

Представницею сучасного пейзажного живопису є Оксана Дорош, її твори наповнені глибоким внутрішнім осмисленням, прагненням створити довершений образ, асоційований із реальністю. Оксана Дорош любить робити акцент на тильних якостях полотна, мотузок, які використовує у своїй роботі художниця, зближує її творчі пошуки з мистецькими експериментами представників інформальної течії в живописі ХХ ст.